

Asia: VN/7326/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

- **Näkemyksenne porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmia koskevista poronhoitolakiin ehdotetuista säännöksistä (6 a luku)**

40 a §:n 3 mom. ”Paliskunnan on ennen porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä pyydettävä Lapin elinvoimakeskuksen lausunto siitä, täyttääkö suunnitelma sille tässä laissa asetetut vaatimukset. Hyväksytty suunnitelma on toimitettava kahden kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä Ruokavirastolle.”. Hallituksen esityksessä todetaan, että poronhoidon valvontaviranomaisella olisi vapaa harkintavalta päättää lausunnossa esitetyille seikoille annettavasta merkityksestä valvoessaan paliskuntien suunnitteluvollisuuksien täyttymistä. Selkeyden vuoksi olisi hyvä todeta, onko lausunto suunnitelman pakollinen liite, joka tulee toimittaa Ruokavirastolle.

Muutosesitys: Hyväksytty suunnitelma ja Lapin elinvoimakeskuksen lausunto on toimitettava kahden kuukauden kuluessa sen hyväksymisestä Ruokavirastolle.

Hallituksen esityksessä todetaan, että toimenpiteiden osalta Lapin elinvoimakeskuksen ”lausunto koskisi sitä, onko toimenpiteitä valittu riittävä määrä, onko toimenpiteet määritetty niiden seurantaan ajatellen riittävän selkeästi ja onko suunnitelma asianmukainen ottaen huomioon lakiin ehdotettu yleinen vaatimus toimenpiteiden vaikuttavuudesta”. Toisaalta esityksessä tuodaan esille, että lausunnonanto ei koskisi toimenpiteiden valintaa ja toteuttamistapaa koskevia tarkoituksenmukaisuuskysymyksiä, ja että toimenpiteet voisivat vaihdella paliskuntakohtaisesti, mutta niiden tulisi lain mukaan olla vaikuttavia eli niillä tulisi olla todellista merkitystä tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Lapin ELY-keskus katsoo, että lähtökohtaisesti kaikki laissa esitetyt toimenpiteet on valittu niin, että niillä katsotaan olevan vaikuttavuutta eli jo itsessään kaikki valittavat toimenpiteet ovat vaikuttavia. Jos asiaan halutaan saada vielä tarkennusta, Lapin ELY-keskus pitää tärkeänä, että käyttö- ja hoitosuunnitelman lomakepohjassa olisi kohta, jossa paliskunta arvioisi valitsemiensa toimenpiteiden vaikuttavuutta omalla alueellaan. Paliskunnat tarkentavat suunnitelmassaan valittujen toimenpiteiden toteutustapaa eli paliskunnat määrittelevät miten ja millä toimenpiteillä valittu lain mukainen toimenpide tullaan toteuttamaan käytännössä.

- **Näkemyksenne poromäärien vähentämistä ja hallintaa koskevista poronhoitolakiin ehdotetuista muutoksista (3 luvun säännökset)**

16 §. Paliskunnan kokouksen päätösten tiedoksianto. Esityksen mukaan paliskunnan osakkaan katsotaan saaneen tiedon paliskunnan kokouksen muussa kuin hallintoasiassa tekemästä päätöksestä ajankohtana, jona valitusosoituksen sisältävä kokouspöytäkirja on tarkastettu.

Esitystä tulisi tarkentaa. Mitä ajankohtaa esitys käytännössä tarkoittaa? Kokouksen pöytäkirja viimeistellään kokouksen jälkeen. Sihteeri lähettää viimeistellyn pöytäkirjan tarkastettavaksi vasta kokouksen jälkeen. Pöytäkirjan tarkastajat tarkastavat pöytäkirjan ja mahdollisten muutosten jälkeen pöytäkirja allekirjoitetaan ja lähetetään osakkaille. Mikä vaihe on ratkaiseva eli missä vaiheessa osakkaan katsotaan saaneen tiedon?

21 a § Teurasmäärää koskevan suosituksen antaminen. Pykälän mukaan paliskunnan tulisi antaa osakkailleen suositus teurasprosentista sellaisina vuosina, joina paliskunta ei tekisi vähennettävistä poromääristä 22 §:n mukaista velvoittavaa päätöstä. Lapin ELY-keskus esittää harkittavaksi, voisiko teurastusta koskeva suositus olla pelkkä suositus, ilman sen teknistä määrittelyä eli teurastusprosenttia. Jos paliskunta ei ole tai ei ole vaarassa ylittää suurinta sallittua poromäärää, voisi säännös olla esitettyä sallivampi, jolloin paliskunta voisi itse määrittää suosituksen sisällön. Tämä mahdollistaisi kiintiöjärjestelmän ja muiden teurastussuunnitelmamallien käytön niissä paliskunnissa, jotka katsovat kyseisen järjestelmän olevan paras tapa säädellä paliskuntansa poromäärää, eikä paliskunta ole vaarassa ylittää suurin sallittu poroluku.

Muutosesitys: Paliskunnan tulee antaa osakkailleen vuosittain yhtäläinen suositus teurastettavien porojen määristä, ellei ole 22 §:n mukaisia perusteita velvoittaa osakkaita vähentämään porojensa määrää.

22.3 § Ennakoiva pakkoteurastus tulisi määritellä tai antaa tällaiselle tilanteelle reunaehdot tai kuvata esimerkillä tällainen tilanne. Vasatuoton takia paliskunta on käytännössä aina ennakoivassa pakkoteurastustilanteessa. Jos paliskunta on tehnyt kyseisen vuoden teurastusta koskevan suosituksen kevätkokouksessa tai viimeistään syyskokouksessa, teurastetaan tämän suunnitelman mukaiset porot teurastuskaudella alkutalveen mennessä. Jos teurastusmäärä osoittautuu keväällä

liian pieneksi, tuleeko tällöin kyseeseen ennakoiva pakkoteurastus? Vai onko niin, että kaikki teurastusta koskevat päätökset ovat luonteeltaan ennakoivia pakkoteurastuksia, koska vasamäärän ja oletettavan teurasmäärän perusteella paliskunta menisi ylilukuun, jos suunnitelmia ei toteutettaisi? Tämä koskee sekä suositusta että pakollista vähentämistä, sillä vasatuoton takia paliskunta menee aina ylilukuun, mikäli päätöstä ei noudateta. Jos ennakoiva pakkoteurastustilanne koskee varsinaisen teurastusajan jälkeistä tilannetta eli teurastuksen onnistumista, käytettäisiin vähennysten perusteena tällöin ainoastaan kuluun vuoden poromääriä (5 mom.).

22 a §. Porojen vähentämisen toimeenpano. Esityksessä olisi hyvä tarkentaa rästien viiden vuoden voimassaoloaikaa. Vuonna 2027 kertyneet rästit ovat voimassa vuoteen 2032 saakka ja vuonna 2028 kertyneet vuoteen 2033 saakka, mikäli niitä ei vähennetä. Rästit eivät nollaudu joka viides vuosi koko paliskunnassa. Rästien kirjanpito voi osoittautua haasteelliseksi, joten olisi tärkeää, että Ruokavirasto loisi Excel-pohjaisen seurantataulukon rästien seuraamiseksi.

30 §. Poroluettelo. Hallituksen esityksessä todetaan, että virheellinen päätös voidaan poistaa ja asia ratkaista uudelleen tilanteessa, jossa päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen. Tällöin päätös voidaan kuitenkin korjata asianosaisen vahingoksi vain, jos kyseinen asianosainen suostuu korjaukseen tai jos virhe on ilmeinen ja aiheutunut asianomaisen omasta menettelystä. Päätös voidaan korjata asiavirheen perusteella myös, jos asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen, mutta tällöin korjauksia voidaan tehdä ainoastaan asianosaisten eduksi.

Poroluettelo on tuen myöntämisen peruste sekä paliskuntien että yksityisten elinkeinonharjoittajien rakennetuissa ja eläinkohtaisessa tuessa. Lisäksi poroluettelon tiedoilla on merkitystä mm. poronhoitajan työttömyysturvaan. Hallituksen esitykseen tulisi kirjata selkeästi, missä tilanteessa poroluettelo tulee muuttaa eli mikä on puuttumiskynnys. Asiassa ei tulisi olla harkinnanvaraa. Lisäksi esityksessä tulisi korostaa, että muutettuun poroluetteloon tehtäisiin pakollinen hyväksymispäivää koskeva merkintä, esimerkiksi seuraavasti: ”tämä xx vahvistettu poroluettelo korvaa xx vahvistetun poroluettelon”.

- **Näkemyksenne muista poronhoitolakiin ehdotetuista muutoksista**

14 § Paliskunnan koolle kutsuminen. Ehdotuksen mukaan kutsut tulisi lähettää osakkaille sähköisellä viestillä tai kirjeellä. Huolena on esitetty mm. alaikäisten ja osoitteen muutoksen tehneiden tavoittaminen oikea-aikaisesti. Lasten osalta kutsu tulisi lähettää huoltajalle, joka voi olla myös muu, kuin paliskunnan osakas. Esityksessä olisi hyvä tuoda esille toimintatapa alaikäisten lasten osalta. Kokouksen koollekutsumisessa voidaan esittää virheellisyyksiä, jolloin virheen johdosta kokouksen päätökset mitätöityisivät valitusprosessissa, jos kokousta ei katsottaisi laillisesti koolle kutsutuksi. Lapin ELY-keskus kannattaa menettelyjen nykyaikaistamista, mutta esittää, että ns. yleistiedoksiannon mukainen lehti-ilmoitus hyväksyttäisiin yksistään tai sähköisen viestin tai kirjeen

lisänä, paliskunnan itse niin päättäessä. Yleistiedoksiannon voitaisiin katsoa kattavan koollekutsumisen edellytykset. Velvoittava päätös tulisi antaa tiedoksi 16 a §:ssä esitetyllä tavalla.

Lisäksi olisi hyvä tuoda esille paliskuntien velvollisuudet osakasrekisterin ylläpitäjänä. On tunnistettava, että paliskunta ylläpitää henkilötietorekisteriä ja paliskunnan on toimittava asiassa säännösten mukaan.

19 a § Esteellisyys. Esityksessä tulisi arvioida tilannetta, jossa paliskunta ei voi toimia lain mukaan esteellisyysäännöksestä johtuen. Mikä taho ottaa asiasta vastuun?

- **Näkemyksenne porotalouden tukia koskevaan lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista (lakiehdotukset 2–3)**

Lapin ELY-keskus pitää esitystä tarkoituksenmukaisena.

- **Lausunnonantajan muut mahdolliset näkökohdat ja huomiot (esim. lakiehdotusten perustelut)**

Hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa todetaan, että ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan vaikutuksia valtion varoista maksettavien tukien määrään. Lapin ELY-keskus katsoo, että hoito- ja käyttösuunnitelmien toteuttaminen lisää maksettavien tukien määrää. Osa valittavista toimenpiteistä vaatii uusien aitojen rakentamista tai jo olemassa olevien aitojen muutosta. Aitahankkeet ovat kalliita toteuttaa. Komission päätökseen K(2016) 1752 tulee hakea korotusta tuen enimmäismäärään ja kansallisesti tulee varautua vuosittaisen tukimäärän korotukseen. Muussa tapauksessa rahoituksen puute voi olla este toimenpiteiden toteuttamiselle eikä lain tavoitetta ja hoito- ja käyttösuunnitelmien toimenpiteitä voida toteuttaa.

Linjakumpu Hannu
Lapin ELY

Kainulainen Päivi
Lapin ELY